



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. primum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

item Mart. Navarr. *conf. i. de condition. appof.* Erratio est, quia hujusmodi conditionem nullibi improban canonica instituta, ut disertè loquitur textus in d. cap. *Super eo.* Unde ea minimè respicienda est. Et quamvis Covarr. ex eodem cap. *Super eo* contrarium conetur ertere, ut jam antè dictum est, rectè tamen refellitur à Navarro d. *conf. i.* dum hæc verba textus meliùs expendit. Nam interrogatus Urbanus III. utrùm is, qui in matrimonium coeasset, si pater ipsius assensum suum adhiberit, compelli possit ad consummandum matrimonium? respondit his verbis: nisi voluntas patris postmodum intercedat, nequaquam cogendus est ad matrimonium contrahendum; scilicet perfectè per consummationem, ut ita responsio congruat interrogationi. *arg. l. Qualiter & quando 24. sibi fin. C. De fideicommiss. libertat.* Quamvis & alio sensu accipi possent verba ejusdem Capituli quòd videlicet conditione hac pendente, si pater assensum suum adhibuerit, non cogatur filius ad matrimonium purè contrahendum.

Non obstat argumentum Covarr. quòd matrimonium institutum sit ad mutuam cohabitationem & conjunctionem; ergò conditio adici non potest matrimonio. Nam hæc consequentia falsa est: eum & emptio & venditio instituta sunt, ut res emptori quaratur, & tamen certum est, emptionem & venditionem sub conditione contrahi posse, & penult. *Instit. De empt. & vendit.* Idem est Judicium de aliis similibus contractibus, *l. Obligationum fore 43. D. De actionib. & obligat.*

Neque argumentum valet ex d. l. *Actus legitimi*, de emancipatione ad matrimonium; nam in emancipatione, aliusque in d. l. *Actus enumeratis*, aliud receptum est, cum ibidem disertè exprimitur, quòd tales actus diem vel conditionem non admittant, videlicet emancipatio, acceptilatio, hæreditatis aditio, seervi optio, datio tutoris, qui merè actus legitimi sunt, id est, à jure Civili in-

troducti. Secus est in matrimonio, quod non à jure civili sed à Deo institutum est, & postea apud omnes gentes usufrequentatum.

Relinquitur itaque, matrimonium sub conditione posse contrahi, quamvis ejus obligatio differatur in eventum conditionis; † ut sit & in cæteris contractibus conditionalibus, qui conditione eveniente purificatur, *l. Necessario 8. §. quod si pendente conditione D. De peric. & commodo rei vend. l. Qui balmum 9. & l. Tacitor 11. circa pr. vers. videamus D. Qui potiores in pig. vide Jasonem ad l. Si quis pro emptore num 311. cum seqq. D. De usufructu. ubi late docet, an hujusmodi conditio eveniens trahatur ad tempus celebrati contractus: Quod hic non libet persequi brevitate causâ.*

Illud tantum modò adjecerim, quòd pendente conditione, si alter vel uterque contrahentium ad aliud matrimonium convolaverit, sustinebitur posterius matrimonium, etiam si conditio prioris matrimonii postea evenerit. *per text. in cap. unico §. fin. De sponsalib. in 6. inspecta ratione ejusdem §.* Loquimur autem in præsentem de conditione honesta, non turpi aut impossibili, de qua acturi sumus ad d. c. *fin. hoc eod. tit.*

Interdum conditionis verbo venit modus sive pactum, conventioni sive legato adjectum, veluti eum dicimus, rem emptam esse hac conditione, ut hoc vel illud præstetur, *l. 2. C. Sine censu vel reliquis fund. comparari non posse & l. Aristoni 33. D. Mandati*; vel legatum, relictum hac conditione, ut Mæviam in uxorem ducat, *l. Titio centum 70. §. 1. D. De condit. & demonstrat.* Atque hic modus minime suspendit actum sive obligationem, sed ea pura & efficax est ab initio, & postea ad impletionem ejus agitur, *l. 1. & ibi Gloss. C. De iis qua sub modo legat. vel fideicom. vel inq. & d. l. Titius §. 1.* Verum nos in proposito conditionem strictè & propriè accipimus, pro dilatione scilicet in certum aliquem eventum, prout supra explicatum est.

In Cap. primum.

SUMMARI A.

1. *Conditio adjecta matrimonio qua rejiciatur.*
2. *Rejicitur turpis.*
3. *Conditio rejiciativa an visset contractum matrimonii.*

HOc Cap. videtur huc translatum ex Decreto Gratiani *can. Quicumque xxxvii. quest. 2.* Sententia verò ejus hæc est, quòd conditio adjecta desponsationi de præsentem, id est, matrimonio, rejiciatur, & pura remaneat desponsatio. Quæ sententia si simpliciter accipiat de qualibet conditione, adversabitur, *c. Super*

c. Super eo §. Et c. fin. in pr. inf. boctis. & quæ paulò ante ad Rubr. hujus Tir. differuimus.

2 Ideoque Doctores nostri, ut hoc dissidium tollant, duplicem interpretationem ad hunc textum nostrum adferunt. † Unam, ut exaudiatur de eonditione turpi, ut puta si dictum sit: *Contraho tecum matrimonium, si hominem occideris, si furtum feceris*; nam hæc conditiones, aliæque similes, reijciuntur à contractu matrimonii, propter ejus favorem, & contractus matrimonii pro puro habetur, *d. c. fin. in fine, ubi de hoc latius, ita Glof. Innoc. Barr. hic & communiter Dd. teste Præposito ad c. hoc nostr. & Dd. Covarr. in hunc lib. 4. Decretal. p. 2. c. 3 §. 2. in pr.*

3 Altera interpretatio est, ut intelligatur textus noster de conditione resolutiva contractus, sive, ut explicatius dicam, de matrimonio puro, sed resolvendo sub conditione: veluti, *contraho tecum matrimonium, & si non dederis centum, ha-*

beatum matrimonium pro non contracto. Ita Vinciat quom citat Butrius hic, & sequitur Cujac hic in *Posthumo suo*. Cujus hæc ratio redditur, quòd matrimonium semel contractum dissolvi non possit. Frustrà igitur hæc conditio resolutiva addicitur matrimonio.

Verum hanc posteriorem interpretationem rectè improbat Cardinalis relatus à Præposito hic, qui indistinctè tenet, hujusmodi conditionem resolutivam vitare contractum matrimonii, eò quòd tendat contra substantiam matrimonii, quòd indissolubiter contrahi debet, *d. c. fin. in eod.* Non igitur hæc posterior interpretatio textui nostro accommodari potest. Unde necessariò confugiendum est ad priorem interpretationem, ut ita hic textus cum aliis textibus conveniat, *c. Cui expediat 29, in pr. De elect. lib. 6. & un. C. De officio dotibus.*

In Cap. De illis 3.

S U M M A R I A.

1. *Conditio, si decem dederis, an obliget.*
2. *Intellectus l. Si ita stipulatus 97, §. si tibi nupsero De V. O.*

1 **E**X hoc Cap. discimus, sponsalia de futuro etiam jurata contrahi posse sub hac conditione, *si decem dederis*; neque antè obligare, quam si decem data fuerint; quippe pendente conditione nulla est obligatio, sed ita demùm nascitur, ubi evenit conditio, *§. ex conditionali Insti. De verb. obligat. & l. Necessariò 8 §. quod si sub conditione D. De peric. & commodo rei vend. & l. Cedere 213, vers. ubi sub conditione D. De verb. signif. Quo fit, quòd neque oriatur, conditione pendente, publicæ honestatis justitia ex conditionalibus, *c. un. §. fin. De sponsalib. lib. 6.* Addit tamen textus noster, duobus modis recedi à conditione, vel per præsentem consensum matrimonialem, vel per carnalem copulam subsequentem, ita quòd ex hac carnali copula duplex effectus nascatur, videlicet, quòd ex conditionalibus pura fiant sponsalia, quæ & simul transfunduntur in matrimonium præsumptum, de quo alibi egimus, *ad o. Is qui fidem sup. De sponsalibus.**

2 Cæterum huic conditioni, *si decem dederis*, obstare videtur responsum Celsi Jurisconsulti in *l. Si*

ita stipulatus fuero 97, §. si tibi nupsero D. De verb. oblig. Si tibi nupsero, inquit Celsus, decem dare spondes? causa cognita denegandam actionem puro, nec rarò probabilis causa hujus stipulationis est. Idem si vir à muliere eo modo non in dotem stipulatus est. Hæc textus Ex quibus liquet, hujusmodi conditionem tamquam turpem improbari à jure, cum per eam venalia quodammodò reddantur matrimonia, contra bonos mores, *l. 2. D. De donat. inter virum & uxorem. & sicut non valeret talis promissio constante matrimonio, l. 3. §. Et si stipulanti D. d. tit. De donat. inter virum & uxorem. ita & si in id tempus promissio conferatur, l. Quod sponsa 4, C. De donat. ante nupt. Alciat. ad. d. §. si tibi nupsero.*

Verùm hæc non indistinctè accipienda sunt, sed causa cognita, ut addit idem Celsus. Quid enim si ex honesta causa hujusmodi promissio fiat, veluti dotis nomine aut donationis propter nuptias, sive ob aliam causam justam, puta si mulier nobilis sit, vir vilis conditionis, vel è contrà, & idcirco stipuletur mulier in compensationem nobilitatis suæ, vel ex causa pacis stipulatio fiat: valebit enim hæc stipulatio, sicut tradunt Bartolus & Castrensis, *ad d. §. si tibi nupsero.* Non igitur hæc conditio, *si decem dederis*, statim rejicienda est, sed adhibenda cognitio judicis, utrùm ex causa honesta vel inhonesta facta fuerit. Quod & confir-

mat